

Εὐαγγέλου Π. Λέκκου
θεολόγου
τ. Διευθυντοῦ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας

ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

ὁ μεγαλομάρτυς, θαυματουργός
καί μυροβλύτης

Βίος καί Παρακλητικός Κανὼν

(Διά χειρός Φ. Κόντογλου)

Ἀπολυτίκιον

Ἦχος Γ΄

Μέγαν εὔρατο ἐν τοῖς κινδύνοις, σέ ὑπέρμαχον ἢ οἰκουμένην, ἀθλοφόρε, τά ἔθνη τροπούμενον· ὡς οὖν Λυαίου καθεῖλες τὴν ἔπαρσιν, ἐν τῷ σταδίῳ θαρρύνας τὸν Νέστορα, οὕτως Ἄγιε, Μεγαλομάρτυς Δημήτριε, Χριστὸν τὸν Θεὸν ἱκέτευε, δωρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.

Μεγαλυνάριον, Γερασίμου

Τὸν μέγαν ὀπλίτην καὶ ἀθλητὴν, τὸν στεφανηφόρον καὶ ἐν μάρτυσι θαυμαστόν, τὸν λόγῃ τρωθέντα πλευράν ὡς ὁ Δεσπότης, Δημήτριον τὸν θεῖον ὕμνοις τιμήσωμεν.

ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

ὁ μεγαλομάρτυς, θαυματουργός
καί μυροβλύτης

1. Τό σύντομο Συναξάρι τοῦ «Μηναίου» (26 Ὀκτωβρίου)

Ἐνδοξος μεγαλομάρτυρας Δημήτριος ἔζησε
στά χρόνια τῶν αὐτοκρατόρων τῆς Ρώμης
Διοκλετιανοῦ (284-304) καί Μαξιμιανοῦ
(286-305). Καταγόταν ἀπό τή Θεσσαλονίκη. Ἀπό
τούς γονεῖς του πῆρε τήν εὐσέβεια καί ὁ ἴδιος
ὑπῆρξε διδάσκαλος τῆς χριστιανικῆς πίστεως.

Ὅταν κάποτε ὁ Μαξιμιανός πῆγε στή Θεσσαλο-
νίκη, ἀκούγοντας ὅσα ἔλεγαν ὅλοι γιά τήν ἀρετή
καί τή μεγάλη πίστη τοῦ Δημητρίου στόν Θεό,
διέταξε καί τόν συνέλαβαν καί τόν φυλάκισαν.

Ὁ αὐτοκράτορας αὐτός καμάρωνε γιά ἕναν
ἄντρα, μέ τ' ὄνομα Λυαῖος, πού ἦταν γιγαντό-
σωμος καί πολύ δυνατός καί τούς ξεπερνοῦσε
ὅλους. Ὁ Μαξιμιανός, θέλοντας νά τιμήσει τό
Λυαῖο, παρακινοῦσε τούς Θεσσαλονικεῖς νά
μποῦν στό στάδιο καί νά παλαίψουν μαζί του.

Τότε ἕνας νέος στήν ἡλικία χριστιανός, πού τόν
ἔλεγαν Νέστορα, ἐπισκέφθηκε τόν ἅγιο Δημή-

τριο στή φυλακή καί τοῦ εἶπε:

- Δοῦλε τοῦ Θεοῦ, θέλω νά ἀντιμετωπίσω τόν Λυαῖο. Προσευχῆσου γιά μένα στόν Κύριο.

Ὁ ἅγιος, ἀφοῦ πρῶτα ἔκανε στό μέτωπο τοῦ Νέστορα τό σημεῖο τοῦ σταυροῦ, τοῦ εἶπε:

- Καί τό Λυαῖο θά νικήσεις, ἀλλά καί γιά τό Χριστό θά μαρτυρήσεις!

Ἔτσι λοιπόν ὁ Νέστορας, παίρνοντας δύναμη καί θάρρος ἀπό τά λόγια αὐτά τοῦ ἁγίου Δημητρίου, ἀντιμετώπισε τόν Λυαῖο, τόν θανάτωσε καί ταπεινώσε τήν ἀλαζονεία του.

Ὁ Μαξιμιανός ντροπιάστηκε πολύ ἀπό τό γεγονός ὅτι τό καμάρι του, ὁ Λυαῖος, εἶχε τόσο ταπεινωτικό καί ἀπρόσμενο τέλος. Ἐρευνώντας ὁμως τό θέμα, πληροφορήθηκε ὅτι αἴτιος τῆς σφαγῆς τοῦ Λυαίου ἦταν ὁ ἅγιος Δημήτριος. Χωρίς χρονοτριβή λοιπόν ἔστειλε στή φυλακή στρατιῶτες, μέ τήν ἐντολή νά λογχίσουν τήν πλευρά του πέρα ὡς πέρα.

Οἱ στρατιῶτες ἐκτέλεσαν πάραυτα τήν ἐντολή κι ἔτσι ὁ ἔνδοξος μεγαλομάρτυρας Δημήτριος παρέδωσε στόν Κύριο τήν ψυχή του καί κοσμήθηκε μέ τό ἀμάραντο στεφάνι τοῦ μαρτυρίου.

Μετά τό μαρτυρικό του θάνατο ὁ Ἅγιος ἐπιτελοῦσε πάρα πολλά θαύματα καί παράδοξες θεραπείες.

Ἐξάλλου, πάλι μέ ἐντολή τοῦ Μαξιμιανοῦ,

ἀποκεφαλίστηκε ἀπό τούς στρατιῶτες καί ὁ ἅγιος Νέστορας*.

2. Πηγές γιά τή ζωή, τό μαρτύριο καί τά θαύματά του

Ο ἅγιος Δημήτριος εἶναι μία ἀπό τίς πλέον δημοφιλεῖς μορφές στό ὀρθόδοξο Ἀγιολόγιο. Ἔτσι ἴσως ἐξηγεῖται καί τό γεγονός ὅτι καί νωρίτερα ἀλλά κυρίως ἀπό τόν 6ο αἰῶνα κι ἐξῆς πολλοί συγγραφεῖς τοῦ ἀφιέρωσαν θερμά ἐγκώμια, ἐνῶ ἐκκλησιαστικοί ποιητές καί μελωδοί συνέταξαν ὕμνους γιά νά ψάλλουν τό βίο, τό μαρτύριο καί τά πάμπολλα θαύματά του. Ἡ τάση αὐτή ἐνισχύθηκε σημαντικά κατά τό 14ο αἰῶνα, ὅταν στή Θεσσαλονίκη ξανάρχισαν νά τελοῦνται λαμπρότερες οἱ ἐορταστικές ἐκδηλώσεις πρὸς τιμήν του.

Κύριες ἀπό τίς ἀρχαιότερες πηγές γιά τόν ἅγιο Δημήτριο εἶναι:

α. **Τό Μαρτύριό του**, γραμμένο ἀπό τόν ἅγιο Συμεῶνα τό Μεταφραστή (κατά τό 10ο αἰῶνα).

β. **Τρία βιβλία θαυμάτων του**. Πρόκειται γιά συλλογές θαυμάτων τοῦ ἁγίου, ἐκ τῶν ὁποίων τό Α΄ βιβλίο εἶναι ἔργο τοῦ ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης Ἰωάννη τοῦ Α΄ (7ου αἰῶνα), τό δέ Β΄ βιβλίο, ὅπως καί τό Γ΄ εἶναι ἄγνωστων συγγραφέ-

ων (τό ένα τοῦ 7ου καί τό ἄλλο τοῦ 10ου αἰώνα). Τό Μαρτύριο καί τά τρία βιβλία τῶν θαυμάτων περιλαμβάνονται στόν τόμο 116 τῆς Ἑλληνικῆς Πατρολογίας τοῦ J.-P. Migne.

Σημαντικότερες πληροφορίες γιά τό βίο, τό μαρτύριο καί τά θαύματά του περιέχονται στούς ἐγκωμιαστικούς λόγους πού συνέταξαν, μεταξύ ἄλλων, καί οἱ: αὐτοκράτορας Λέων ὁ Σοφός, Εὐστάθιος Θεσσαλονίκης, Θεοφάνης ὁ Κεραμεύς, Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, Ἰωάννης ὁ Σταυράκιος, Πλωτίνος καί Ἰσίδωρος Θεσσαλονίκης, Γεώργιος Ἀκροπολίτης, Κωνσταντίνος Ἀρμενόπουλος, Δημήτριος Χρυσολωρᾶς, Νικόλαος Καβάσιλας, Γεώργιος Κεδρηνός καί Φιλόθεος Κωνσταντινουπόλεως.

3. Καταγωγή καί μόρφωση

 τό ἔτος 280 μ.Χ. ἀνάγουν οἱ ἀγιολογικές πηγές τή γέννηση τοῦ Δημητρίου στήν ἔνδοξη καί λαμπρή πόλη τῆς Θεσσαλονίκης, ἀπό γονεῖς πού ἦταν ἐπίσημοι καί οἱ ρίζες τους κρατοῦσαν ἀπό τοὺς ἀρχαίους Μακεδόνες.

Ἀπό τήν παιδική του ἡλικία διακρίθηκε στίς ἐπιδόσεις. Ὄντας εὐφυής καί μέ τή στήριξη τῶν γονέων του πέτυχε νά γίνει κάτοχος ὄχι μόνο

τῆς κοσμικῆς ἀλλά καί τῆς θείας γνώσης. Καθώς δέ μεγάλωνε, «προέκοπτε σοφία καί ἡλικία καί χάριτι» (Λουκ. 2,52) καί γινόταν «*χαρίεις τήν μορφήν, ψυχὴν δέ χαριέστερος· ἠδύς τό φθέγμα, τόν τρόπον ἠδύτερος· γλυκός τόν λόγον, τό ἦθος δέ γλυκύτερος*» (χαριτωμένος στή μορφή, ἀκόμα πιό χαριτωμένος στήν ψυχή· εὐχάριστος στήν ὁμιλία, πιό εὐχάριστος στή συμπεριφορά· γλυκός στά λόγια, ἀκόμα πιό γλυκός στό χαρακτήρα του), ὅπως ἀναφέρουν οἱ βιογράφοι του. Στήν ἡλικία αὐτή ὑπερτεροῦσε σέ ἦθος καί γνώσεις ὄλων τῶν συνομηλίκων του. Καί κοντά σέ τοῦτα ὁ Θεός τόν εἶχε προικίσει καί μέ τήν ὠραιότητα τοῦ σώματος, χωρίς ὁμως ὅλα αὐτά νά τόν ὀδηγήσουν –ὅπως πολλούς ἄλλους νέους– στήν ἔπαρση καί στήν ἀμαρτία. Ἀντίθετα ὁ πνευματικός του ἀγώνας ἔδινε στό πρόσωπό του ἐκείνη τήν ἀνεπιτήδευτη χαρά καί τή λάμψη τοῦ βλέμματος, πού ὑποδήλωναν ἀγιότητα.

4. Ἀξιώματα καί δράση

σύντομη σέ διάρκεια ἐπίγεια ζωή τοῦ Δημοπρίου συνέπεσε μέ τή βασιλεία τοῦ αὐτοκράτορα Μαξιμιανοῦ, ὁ ὁποῖος κατεῖχε τά σκῆπτρα τῶν Ρωμαίων (286-305 μ.Χ.), στά πλαί-

σια τοῦ συστήματος τῆς Τετραρχίας πού εἶχε καθορίσει ὁ σκληρός διώκτης τῶν χριστιανῶν, αὐτοκράτορας Διοκλετιανός (284-305).

Φτάνοντας ὁ Δημήτριος στήν ἀρχή τῆς ἀντρικῆς ἡλικίας ἔδειξε ὀλοκληρωμένα πλέον τά χαρίσματα μέ τά ὁποῖα ἦταν κοσμημένοι. Ρωμαλέος σωματικά, καρτερόψυχος, γνώστης τῶν πολεμικῶν τεχνῶν, χρηστοήθης, σεμνός καί κόσμιος. Ἀρετές καί προσόντα γνωστά σέ ὅλους τοὺς Θεσσαλονικεῖς. Ἐτσι ἡ φήμη του δέν ἄργησε νά φτάσει μέχρι καί τόν αὐτοκράτορα Μαξιμιανό. Ὁ ὁποῖος, ἐκτιμώντας ὅλα αὐτά, τόν ἀνύψωσε στό ἀξίωμα τοῦ ἀνθυπάτου*, καί μάλιστα τόν περιέβαλε καί μέ τήν ἐπίσημη ὑπατική χλαμύδα.

Ὁ Δημήτριος δέν ξιππάστηκε γιά τό κοσμικό αὐτό, ἔστω καί τόσο ὑψηλό, ἀξίωμα. Γιατί ἤξερε νά διακρίνει μεταξύ τῶν πρόσκαιρων καί τῶν αἰώνιων ἀγαθῶν καί θεωροῦσε ὅτι πάνω ἀπ' ὅλα βρίσκεται ἡ πίστη στό Χριστό καί ἡ ἀπόλαυση τῆς οὐράνιας μακαριότητας.

Ἐτσι λοιπόν ἄρχισε νά μιλάει μέ παρρησία γιά τό σωτήριο ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Νά προσφέρει τόν ἄρτο τῆς ζωῆς, τό λόγο τῆς ἀληθείας, **Ἡ**στηριγμένος στή σχετική διδασκαλία τοῦ **Ἐ**Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅπως ἀναπτύσσεται στά ἱερά Εὐαγγέλια. Παράλληλα μέ τό στρατιωτικό

ἀξίωμα στή ρωμαϊκή ἱεραρχία, εἶχε λάβει καί τό διακόνημα τοῦ διδασκάλου ἀπό τόν πραγματικό βασιλιά, τό Χριστό («*τῆς παρά τοῦ ὄντως βασιλέως μυστικῆς δεδομένης διδασκαλικῆς ἀξίας*»).

Ἐνωρίς ἔστρεψε τό ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον του πρὸς τὰ παιδιά καί τούς νέους. Σχημάτισε ἕναν κύκλο ἀπό αὐτούς καί ἐνδιέτριβαν στή μελέτη τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Ὅπως ἀναφέρεται σέ κάποιο «*Μαρτύριό*» του ἦταν «*ἐρμηνεύων καί δεικνύς*», ἐνῶ σέ ψηφιδωτό πού διασώθηκε στόν περίφημο ναό του στή Θεσσαλονίκη παριστάνεται ἔχοντας γύρω του παιδιά.

Ἡ ἐνασχόλησή του μέ τούς νέους ἀποδεικνύεται καί ἀπό τή φράση τοῦ ἁγίου Νέστορα «*ὁ Θεός Δημητρίου*», γιατί μαρτυρεῖ ὅτι καί ὁ γενναῖος αὐτός νέος εἶχε ἀλιευθεῖ στό Χριστό ἀπό τό Δημήτριο.

Οἱ συγκεντρώσεις τῶν χριστιανῶν (παιδιῶν, νέων ἢ ἐνηλίκων) γίνονταν στή Χαλκευτική Στοά, κάτω ἀπό τίς ὑπόγειες καμάρες, κοντά στά δημόσια λουτρά. Στή Στοά αὐτή ἔγινε καί ἡ σύλληψή του, ὅταν τόν κατήγγειλαν γιά τή χριστιανική ιδιότητά του καί τή διδασκαλική δράση του. Καθώς οἱ στρατιῶτες τόν ὀδηγοῦσαν στό Μαξιμιανό, οἱ εἰδωλολάτρες τόν λαιδοροῦσαν, ἐνῶ ὁ

Δημήτριος ὁμολογοῦσε μέ θαυμαστή παρρησία «τῷ Χριστῷ μου πιστεύω μόνον».

Συνέβη τήν περίοδο ἐκείνη νά βρίσκεται στή Θεσσαλονίκη ὁ αὐτοκράτορας Μαξιμιανός, ὕστερα ἀπό τό νικηφόρο πόλεμό του ἐναντίον τῶν Σαυροματῶν (Σαρματῶν) καί τῶν Σκύθων. Ὅταν ἔφεραν μπροστά του τό Δημήτριο μέ τήν κατηγορία ὅτι «π्रेसβεύει τά τῶν χριστιανῶν καί περιγελά τοὺς θεοὺς τῶν εἰδώλων», καταλίφθηκε ἀπό ἀπορία ἀλλά καί ὀργή. Ἦταν δυνατόν ὁ ἀνθύπατος Δημήτριος, πού σέ τόσο νεαρή ἡλικία εἶχε τιμηθεῖ μέ τέτοιο ἀξίωμα ἀπό τόν ἴδιο τόν αὐτοκράτορα, νά εἶναι χριστιανός; Ζήτησε μάρτυρες νά τό ἐπιβεβαιώσουν, γιατί δέν ἤθελε νά τό παραδεχτεῖ.

5. Διάλογος μέ τόν αὐτοκράτορα – φυλάκιση τοῦ Ἁγίου

Ἐἰ συναξαριστές καί οἱ ἐγκωμιαστές τοῦ Δημήτριου, ιδιαίτερα δέ ὁ Δημήτριος Χρυσολωρᾶς, περιγράφουν μέ ἐνάργεια τό διάλογο μεταξύ τοῦ Ἁγίου καί τοῦ ἀγέρωχου καί σκληροῦ διώκτη τῶν χριστιανῶν Μαξιμιανοῦ. Ὁ Δημήτριος ἐμφανίζεται μπροστά του χωρίς νά δειλιάσει ἀπό τό μέγεθος τῆς ἀμείλικτης ἐξουσίας ἢ ἀπό τά βασανιστήρια πού σίγουρα

τόν περιμένουν. Οί άγιολόγοι περιγράφουν τά όσα διαμείφθηκαν μεταξύ του αὐτοκράτορα καί του γενναίου όμολογητῆ του Χριστου καί τά όποια περιληπτικά έχουν ως εξῆς:

Μαξιμιανός: Εἶναι ἀλήθεια πῶς εἶσαι χριστιανός;

Δημήτριος: Εἶμαι στρατιώτης του Χριστου καί μόνο αὐτόν λατρεύω.

Μαξιμιανός: Ἐγώ σέ ἀνέβασα σέ τόσο μεγάλο ἀξίωμα κι ἐσύ, Δημήτριε, ἔτσι μου τό ἀνταποδίδεις;

Δημήτριος: Ἐγώ, βασιλιά μου, τιμῶ τή βασιλεία σου, ἀλλά πιό πολύ ἀπό σένα τιμῶ τό Θεό του οὐρανου καί τῆς γῆς, πού εἶναι βασιλιάς όλου του κόσμου.

Μαξιμιανός: Καί ποιός εἶναι αὐτός ὁ βασιλιάς καί Θεός σου;

Δημήτριος: Ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός. Εἶναι Θεός ἀληθινός καί παντοδύναμος. Αὐτόν λατρεύω καί τούς θεούς των ειδωλολατρῶν δέν τιμῶ, ἀλλά τούς μυκτηρίζω καί τούς σιχαίνομαι. Ὅσο γιά τίς τιμές καί τά ἀγαθά πού δίνεις σ' ἐκείνους πού πειθαρχοῦν σ' ἐσένα, πῶς εἶναι δυνατό νά συγκινήσουν ὅποιον περιφρονεῖ τήν πρόσκαιρη ἐξουσία σου, τήν ἴδια τή βασιλεία σου, τόν πλοῦτο καί τή δόξα σου; Ἄν μάλιστα

μέ θανατώσεις θέλω νά ξέρεις ὅτι θά κάνεις γιά μένα αὐτό πού περισσότερο ἀπ' ὅλα εὐχομαι: Μέ στέλνεις μιά ὥρα ἀρχύτερα στήν ἀληθινή ζωή καί σ' Ἐκεῖνον πού ποθῶ περισσότερο ἀπό καθετί.

Παρά τό γεγονός ὅτι ὁ Μαξιμιανός μόλις καί μετά βίας συγκρατοῦσε τήν ὀργή του γιά τό τόλμημα τοῦ νεαροῦ ἀνθυπάτου, ἀνέβαλε νά τόν ὑποβάλει σέ βασανιστήρια, γιατί εἶχε τήν κρυφή ἐλπίδα ὅτι θά μπορούσε νά «*συνετίσει*» τό Δημήτριο καί νά τόν ἀποσπάσει ἀπό τή χριστιανική πίστη. Ἔτσι ἔδωσε ἐντολή νά φυλακισθεῖ «*στίς καμάρες ὅπου ζέσταιναν νερό γιά τά γειτονικά λουτρά*».

Στό «*Μαρτύριο*» πού συνέταξε ὁ ἅγιος Συμεών ὁ Μεταφραστής ἀναφέρεται ὅτι καθῶς ὁ Δημήτριος ὠδηγεῖτο στή φυλακή χαιρόταν γιατί πλησίαζε τό μαρτυρικό του τέλος, ἀλλά ταυτόχρονα λυπόταν γιατί αὐτό καθυστεροῦσε ἀφοῦ ἀντί γιά τό μαρτύριο τόν πήγαιναν στή φυλακή. Ὄταν τόν ἐκλείσαν σ' αὐτήν ἔλεγε: «*Θεέ μου, ρίζε τό βλέμμα σου σ' ἐμένα καί βοήθησέ με. Διότι ἀπό σένα περιμένω μέ ὑπομονή βοήθεια. Εἶσαι ἡ ἐλπίδα μου... Ἐσένα θά ἠμνῶ ὅσο θά ὑπάρχω...*». Ἡ ἀπάντηση τοῦ Κυρίου ἦρθε ἀμέσως μέ τή μορφή ἀγγέλου πού τοῦ ἔβαλε στεφάνι στό κεφάλι καί τοῦ εἶπε: «*Εἰρήνη σ' ἐσένα, ἀθλητά τοῦ Χριστοῦ. Ἔχε θάρρος καί δύναμη. Ἀγωνίσου σάν γενναῖος ἄντρας*».

6. Νέστορας και Λυαῖος

Ξνα ἀπό τά προσφιλή θεάματα κατά τήν περίοδο τῆς ρωμαιοκρατίας ἦταν καί αὐτό τῆς μονομαχίας. Ρωμαῖοι κατά κανόνα ἄντρες μονομαχοῦσαν –πολλές φορές μέχρι ὁ ἕνας νά θανατωθεῖ ἀπό τόν ἄλλο– στό κέντρο τῶν σταδίων, ἐνῶ ὁ φανατισμένος ὄχλος τοὺς παρότρυνε μέ φωνές καί ἀλαλαγμούς. Παρόμοιο βάρβαρο θέαμα πρόσφερε τήν περίοδο τοῦ Δημητρίου καί ὁ αὐτοκράτορας Μαξιμιανός πού βρισκόταν, ὅπως σημειώθηκε ἤδη, στή Θεσσαλονίκη.

Ὁ αὐτοκράτορας εἶχε μαζί του ἕναν Σκύθη γιγαντώσωμο καί πολύ δυνατό, πού λεγόταν Λυαῖος. Τόν εἶχε σέ εὐνοία, γιατί ἔτσι πού μέχρι τότε ἦταν ἀνίκητος τόν ἔβγαζε ἀσπροπρόσωπο. Ὅμως ἕνα ἀπρόσμενο γεγονός ἐπρόκειτο νά φέρει στό Μαξιμιανό μεγάλη ἀπογοήτευση, λύπη καί ὀργή. Καί ποιό ἦταν αὐτό;

Νεαρός ἄντρας, πού ἀνῆκε στόν κύκλο τῶν μαθητῶν τοῦ φυλακισμένου πλέον Δημητρίου, ὁ Νέστορας, εἶχε ἀκούσει πολλές φορές νά γίνεται λόγος γιά τόν ἀλαζόνα καί ὑπερήφανο Λυαῖο. Ἔτσι, ὅταν μιά μέρα ὁ Λυαῖος βρισκόταν στό κέντρο τοῦ κατάμεστου σταδίου τῆς Θεσσαλονίκης καί προκαλοῦσε σέ μονομαχία ὅποιον τολμοῦσε, πῆρε τήν ἀπόφαση νά ταπεινώσει τό βάρβαρο Σκύθη,

ὅπως ἔκανε κάποτε καί ὁ νεαρός Δαβίδ ἀπέναντι στό Γολιάθ. Θυμήθηκε τό Δημήτριο καί τά θαύματα πού ἐπιτελοῦνταν μέ τήν ἐπίκληση τοῦ Θεοῦ τῶν χριστιανῶν. Σκέφτηκε ὅτι θά μπορούσε νά νικήσει τό Λυαῖο, ἄν εἶχε τήν εὐχή καί εὐλογία τοῦ διδασκάλου του Δημητρίου πού ἦταν καί τό πρότυπό του.

Ἐτρεξε λοιπόν κοντά του, στή φυλακή, ἔπεσε γονατιστός στά πόδια του καί εἶπε: «*Δοῦλε τοῦ Θεοῦ, εἶμαι ἔτοιμος καί πρόθυμος νά μονομαχήσω μέ τό Λυαῖο. Ἐνίσχυσέ με μέ τίς εὐχές σου καί δῶσε μου σύμμαχο τό δυνατό σου χέρι*». Ὁ Δημήτριος ἔκανε τό σημεῖο τοῦ σταυροῦ στό πρόσωπο καί τήν καρδιά τοῦ Νέστορα καί τοῦ εἶπε: «*Καί τό Λυαῖο θά νικήσεις, καί ὑπέρ τοῦ Χριστοῦ θά μαρτυρήσεις*».

Ὁ Νέστορας ἔτρεξε στό στάδιο καί ἀφοῦ προχώρησε ἔφτασε καί στάθηκε θαρρετά μπροστά στόν αὐτοκράτορα, πού παρακολουθοῦσε μέ τούς ἀξιωματούχους καί τόν ὄγλο τ' ἀγωνίσματα καί τίς μονομαχίες. Τοῦ δήλωσε τήν ἀπόφασή του νά ἀντιμετωπίσει τό Λυαῖο. Ὁ Μαξιμιανός θέλησε νά τόν ἀποτρέψει βλέποντας τό νεαρό τῆς ἡλικίας καί τή σωματική του ὠραιότητα καί μί γνωρίζοντας ὅτι εἶναι χριστιανός κι ἔχει τήν εὐχή τοῦ Δημητρίου. Μάταια ὅμως, γιατί ὁ Νέστορας ἐπέμενε. Ἐτσι ἔδωσε τήν ἄδεια νά γίνει ἡ μονομαχία.

Ὁ Νέστορας καθώς προχωροῦσε πρὸς τὸ Λυαῖο ἐπικαλοῦνταν τὴν βοήθεια «*τοῦ Θεοῦ τοῦ Δημητρίου*», γιὰ νὰ δοξαστεῖ τὸ ὄνομά Του, νὰ καταισχυνηθοῦν οἱ διώκτες τῆς νέας Πίστης καὶ νὰ τονωθοῦν οἱ χριστιανοὶ πού καταδιώκονταν. Ὁ Λυαῖος ὅταν τὸν εἶδε νὰ πλησιάζει γέλασε εἰρωνικά, γιατί δέν τὸν θεώρησε κἄν ὡς ἀντίπαλο. Ὁ Νέστορας ὁμως τὸν πλησίασε ἤρεμα καὶ «*βγάζοντας τὸν ἀκινάκη [περσικὸ ξίφος πλατὺ καὶ μικροῦ μήκους] ἀπὸ τῆ θήκη του, πῆδησε στό στίβο καὶ παλεύοντας μέ τὸ βάρβαρο Λυαῖο τοῦ κάρφωσε τὴν καρδιά*», ὅπως κατὰ λέξη ἀναφέρει Συμεὼν ὁ Μεταφραστής.

Τὸ τί ἐπακολούθησε δέν εἶναι ἀνάγκη νὰ περιγραφεῖ. Ὁργισμένος μέ τὴν ἀναπάντεχη ἐξέλιξη ὁ Μαξιμιανὸς ἐπέστρεψε στὰ ἀνάκτορα. Δέν ἤθελε νὰ παραδεχτεῖ αὐτὸ πού συνέβη. Γι' αὐτὸ καὶ ἀπέδωσε τὴ νίκη τοῦ Νέστορα σέ μάγια. Ἔστειλε λοιπόν καὶ κάλεσε τὸ γενναῖο ἀθλητὴ. Τὸν ρώτησε: «*Ποιές μαγεῖες χρησιμοποίησες καὶ ποιοὶ σέ βοήθησαν νὰ νικήσεις τὸ Λυαῖο;*» Γιὰ νὰ πάρει τὴ γεμάτη παρηψία ἀπάντηση: «*Μαγεῖες, βασιλιά μου, δέν χρησιμοποιοῦνται ἀπὸ τοὺς χριστιανούς. Καὶ κανέναν ἄλλο δέν εἶχα συνεργό, παρὰ μόνο τὸν Θεὸ τοῦ Δημητρίου*».

Τὸ ποτήρι ξεχείλισε γιὰ τὸν αὐτοκράτορα στό

ἄκουσμα τῶν λόγων αὐτῶν. Καί με προσταγή του ἀποκεφαλίστηκε ἀμέσως ὁ γενναῖος μάρτυς τοῦ Χριστοῦ Νέστορας, ἀπό τόν σωματοφύλακα τοῦ βασιλιᾶ Μινουκιανό, ὁ ὁποῖος μάλιστα χρησιμοποίησε τόν «ἀκινάκη» (ξίφος) τοῦ ἴδιου, αὐτόν πού κατέβαλε τό Λυαῖο.

Ἔτσι ὁ Νέστορας ἀνέβηκε στούς οὐρανοῦς μέ τά αἵματα τοῦ μαρτυρίου, γιά νά λάβει τό στεφάνι τῆς διπλῆς του νίκης.

7. Ἡ μαρτυρική τελείωση τοῦ Δημητρίου

ἀναστάτωση πού δημιουργήθηκε στή Θεσσαλονίκη ἀπό τόν ἀπρόσμενο θάνατο τοῦ Λυαίου καθῶς καί τήν ὀργή τοῦ Μαξιμιανοῦ καί τόν ἀποκεφαλισμό τοῦ Νέστορα, ὅπως ἦταν φυσικό ἔδωσε νέα ἀφορμή στούς εἰδωλολάτρες νά ἐκτοξεύσουν καινούργιες διαβολές σέ βάρος τοῦ φυλακισμένου Δημητρίου. Τόν κατηγορήσαν μάλιστα στά ἴσια, ὅτι ἐκεῖνος ὑπῆρξε ὁ αἷτιος τῆς ἐξόντωσης τοῦ Λυαίου, πράγμα πού ἐπέτεινε τή σύγχυση καί τό θυμό τοῦ αὐτοκράτορα.

Ὁ ὁποῖος, στά πλαίσια τοῦ σκληροῦ διωγμοῦ πού εἶχε κηρύξει κατά τῶν χριστιανῶν, δέν καθυστέρησε νά δώσει αὐστηρή ἐντολή γιά τή

θανάτωση τοῦ Δημητρίου μέ λογχισμούς στή φυλακή πού ἦταν δέσμιος. Οἱ στρατιῶτες ἔσπευσαν νά συμμορφωθοῦν ἀμέσως. Ὄταν τοὺς εἶδε ἐκεῖνος νά πλησιάζουν στό κελί του, κατάλαβε ὅτι ἐπίκειται αὐτό πού περίμενε πὼς θά γίνει. Ἐλπίζοντας μάλιστα ὅτι θά λογχευθεῖ ὅπως καὶ ὁ Κύριός του, σήκωσε ψηλά τὸ χέρι του καὶ πράγματι δέχτηκε στό πλευρό του ἀπανωτά χτυπήματα μέ τίς λόγχες καὶ ἔτσι «ἐτελειώθη», λαμβάνοντας τὸ στεφάνι τοῦ μαρτυρίου, γιὰ νά συγκατοικεῖ πλέον μέ τὸ Χριστό πού ποθοῦσε.

Τὸ ἀγνό καὶ τίμιο σῶμα τοῦ μεγαλομάρτυρα Δημητρίου, πορφυρωμένο ἀπὸ τὰ αἵματα κειτόταν στό δάπεδο τῆς φυλακῆς, μέχρι πού κάποιοι ἀπὸ τοὺς χριστιανούς –μετὰ ἀπὸ «ὑπόδειξη» τοῦ ἁγίου– πῆγαν νύχτα, ἔλαβαν τὴ σορό του, τὴ νεκροστόλισαν καὶ τὴν ἔθαψαν στό σημεῖο πού μαρτύρησε. Ὁ συναξαριστής του ἀναφέρει πὼς ὅταν οἱ στρατιῶτες λόγγιζαν τὴν πλευρά τοῦ Δημητρίου ἕνας ὑπηρέτης του, ὁ Λοῦπος, πού βρισκόταν ἐκεῖ «ἔβαλε πάνω στὴν ἱερὴ ἐπωμίδα τοῦ ἁγίου, ὅσο ἀπὸ τὸ μαρτυρικό αἶμα μπόρεσε», ἐνῶ ράντισε μ' αὐτό καὶ πῆρε μαζί του τὸ δαχτυλίδι τοῦ ἁγίου. Ἀργότερα, χάριν σ' αὐτὰ τὰ δύο, ἐπιτελοῦσε πολλὰ καὶ διάφορα θαύματα.

Οἱ ἐγκωμιαστές του χαρακτηρίζουν τὸ μαρ-

τύριο «χριστομίμπτον» καί τό σῶμα του «θεοειδέστατον καί λαμπρότατον». Στό δέ σημεῖο τῆς ταφῆς του ἐπρόκειτο νά ἀνεγερθεῖ μεγαλοπρεπῆς ναός. Καί ἰδού πῶς ἔγινε τοῦτο.

8. Τά ἱερά λείψανα καί ὁ ναός τοῦ Μεγαλομάρτυρα

Τά θαύματα πού γίνονταν στόν τάφο ὅπου βρισκόνταν τά ἱερά λείψανα ἀκούγονταν ὄχι μόνο στή Θεσσαλονίκη ἀλλά καί σ' ὅλη τή Μακεδονία, τή Θεσσαλία καί ἀκόμα πιό μακριά. Δέν ὑπῆρχε πλέον ὁ κίνδυνος τῆς εἰδωλολατρίας μετά τήν ἐπικράτηση τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀπό τό Μέγα Κωνσταντίνο κι ἐξῆς (306-337).

Ὁ τότε ἔπαρχος τοῦ Ἰλλυρικοῦ Λεόντιος, σημαντικό πρόσωπο καί πιστός χριστιανός, πηγαίνοντας στή Δακία, ἀρρώστησε στή Θεσσαλονίκη τόσο βαριά, πού ἐπιθυμοῦσε τό θάνατο γιά νά λυτρωθεῖ ἀπό τούς πόνους. Ὅταν πιά ἡ θεραπεία του εἶχε ἀποκλειστεῖ ἀπό τούς γιατρούς, ὁ Λεόντιος κατέφυγε στόν ἅγιο Δημήτριο, ἐλπίζοντας νά ἰαθεῖ. Τόν πῆγαν ξαπλωμένο στό κρεβάτι στόν τόπο πού ἦταν ἐνταφιασμένος ὁ ἅγιος. Καί, ὡς τοῦ θαύματος! μόλις ἐναποτέθηκε τό κρεβάτι του στό σημεῖο ἐκεῖνο καί ὁ Λεόντιος ἐπικαλέστηκε

τή μεσιτεία τοῦ μεγαλομάρτυρα, ἔξαφανίστηκε ἢ βαριά ἀρρώστια του ἀμέσως. Ἀλλά καί ὁ ἴδιος ἔσπευσε νά ἀνταποδώσει τήν εὐεργεσία: Κατεδάφισε τό μικρό ναό πάνω ἀπό τόν τάφο τοῦ ἀγίου καί οἰκοδόμησε μεγάλη ἐκκλησία πρὸς τιμὴν τοῦ Δημητρίου, πού σωζόταν ἀκόμη στὰ χρόνια Συμεῶν τοῦ Μεταφραστῆ ὁ ὁποῖος κάνει λόγο γι' αὐτήν (10ος αἰώνας), ἀναφέροντας: *«Ὁ ναὸς αὐτὸς ὑπάρχει καί σήμερα, χτισμένος περικαλλῆς. Καί δέν ὑστερεῖ ἀπὸ κανέναν ἄλλο ἀπὸ ἐκείνους πού προκαλοῦν τό θαυμασμό καί τέρπουν τὰ μάτια γιὰ τό κάλλος ἢ τό μέγεθός τους»*.

Ὁ Λεόντιος φεύγοντας γιὰ τό Σίρμιο (πόλη κοντὰ στή σημερινή Μητροβίτσα τῆς Σερβίας), θέλησε νά πάρει μαζί του τεμάχια ἱεροῦ λειψάνου τοῦ μεγαλομάρτυρα, γιὰ ν' ἀνεγείρει κι ἐκεῖ ναό πρὸς τιμὴν του. Ὁ ἅγιος ὅμως ἐμφανίστηκε στὸν ὕπνο του καί τὸν ἀπέτρεψε ἀπὸ τό νά κάνει κάτι τέτοιο. Ἀργότερα ἀποπειράθηκαν νά κάνουν τό ἴδιο οἱ αὐτοκράτορες Ἰουστινιανός καί Μαυρίκιος, ἐμποδίστηκαν ὅμως ἀπὸ τὸν Δημήτριο. Καθηγητὴς - ἐρευνητὴς Πανεπιστημίου τῆς Γερμανίας ἀπέδειξε *«ὅτι οὐδεὶς διαμελισμὸς λειψάνων ἔλαβε χώραν ἐν Θεσσαλονίκῃ καί ἀλλαχοῦ κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας»* (B. Kötting).

9. Θαυματουργός καί μυροβλύτης

Θ μεγαλομάρτυρας καί ἀθλοφόρος Δημήτριος ἔγινε, πολύ σύντομα μετά τό μαρτυρικό του τέλος, γνωστός ὡς μυροβλύτης καί θαυματουργός. Διότι ὁ τάφος του μεταβλήθηκε σέ πηγή, ἀπό τήν ὁποία ἀνέβλυζε ἱαματικό καί εὐωδιαστό μύρο, μέ τήν ἐπίκληση δέ τοῦ ὀνόματος καί τῶν πρεσβειῶν του γίνονταν πάμπολλα θαύματα. Πολλοί ἀπό τοὺς ἐγκωμιστές τοῦ ἁγίου Δημητρίου κάνουν σαφέστατες ἀναφορές γιά τή ροή τοῦ μύρου, ὅπως οἱ: Εὐστάθιος Θεσσαλονίκης, Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, Ἰωάννης Σταυράκιος, Πλωτῖνος Θεσσαλονίκης καί ἰδιαίτερα ὁ Δημήτριος Χρυσολωρᾶς πού περιγράφει τό γεγονός μέ λεπτομέρειες.

Τά σημαντικότερα ἀπό τά θαύματα αὐτά ἔχουν περιληφθεῖ ὅπως ἤδη σημειώσαμε, στά τρία βιβλία τῶν θαυμάτων (βλέπε στή σελίδα 6). Ἀξιοσημείωτο εἶναι ὅτι τά πρῶτα θαύματα ἐπιτέλεσε ὁ ὑπηρέτης του Λοῦπος, χρησιμοποιοῦντας τό ραντισμένο μέ τό μαρτυρικό αἷμα τοῦ ἀθλοφόρου δαχτυλίδι του.

Γιά τήν οἰκοδομή τῶν ἀναγνωστῶν μας, ἀλλά κυρίως γιά νά δοξαστεῖ τό ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος «*τοῖς ἁγίοις τοῖς ἐν τῇ γῆ αὐτοῦ*

ἐθαυμάστωσεν», παραθέτουμε σύντομη ἐπιλογή θαυμάτων τοῦ μεγαλομάρτυρα:

i Ἀναφέρθηκε ἤδη ἡ ἴαση τοῦ Λεοντίου, ἐπάρχου τοῦ Ἰλλυρικοῦ, πού εἶχε ὡς ἄμεσο ἀποτέλεσμα καί τήν ἀνέγερση μεγαλοπρεποῦς ναοῦ πρὸς τιμὴν τοῦ Δημητρίου στή Θεσσαλονίκη. Ὁ ναός αὐτός καταστράφηκε ἀπὸ πυρκαγιά στά χρόνια τῆς βασιλείας τοῦ Ἡράκλειου (610-641), ἀλλὰ γρήγορα ἀποκαταστάθηκε.

i Ἐνα ἀπὸ τὰ παλαιότερα, ἐπίσης, θαύματα θεραπείας ἔγινε στὸν Μαριανό, ἄνδρα ἐπιφανή, συγκλητικό καί ἀργότερα ὑπαρχο τοῦ Ἰλλυρικοῦ. Ὁ ὁποῖος ἀφοῦ δοκιμάστηκε πνευματικά ἀπὸ τὸ διάβολο μέ τοὺς ὀκτώ λογισμούς-πειρασμούς τῆς πονηρίας (λαιμαργία, πορνεία, φιλαργυρία, λύπη, ὀργή, ἀκηδία, κενοδοξία, ὑπερηφάνεια) καί μέ τὴ δύναμη τοῦ Χριστοῦ τοὺς κατανίκησε, στό τέλος ὁ διάβολος ἔστρεψε τὸν πόλεμο κατὰ τοῦ σώματος τοῦ Μαριανοῦ: Ἔπαθε σωματική παράλυση. Κανένα μέλος του δέν μποροῦσε νά κινηθεῖ. Ἀκόμα καί τὴν τροφή ἔβαζαν στό στόμα του ξένα χέρια. Ὅταν οἱ καλύτεροι γιατροὶ τοῦ Ἰλλυρικοῦ δέν κατάφεραν νά τὸν θεραπεύσουν, μετὰ ἀπὸ ἐμφάνιση τοῦ Ἁγίου στὸν ὕπνο ἑνὸς ἀφοσιωμένου αὐλικοῦ, μεταφέρθηκε ὁ Μαριανός στό ναὸ τοῦ μεγαλομάρτυρα Δημητρίου καί μετὰ ἀπὸ θερμὴ προσευχὴ

του κι ἐνῶ ἐξαντλημένος ἀποκοιμήθηκε στό δάπεδο τοῦ ναοῦ, εἶδε τόν Ἅγιο νά ἐμφανίζεται καί νά τοῦ λέει: *«Ὁ Χριστός σέ θεραπεύει, ὁ Θεός μας πού ἀνορθώνει τοὺς τσακισμένους»* (Ψαλμ. 144, 14). Καί τό θαῦμα ἔγινε! Ὁ Μαρριανός σηκώθηκε ὀρθιος, ὑγιής καί ὄχι μόνον οἱ παρόντες ἀλλά καί ὄλοι οἱ Θεσσαλονικεῖς πού ἔβλεπαν θεραπευμένο τόν ὑπαρχό τους *«ἔδιναν δόξα στό Θεό»*.

Ἦνας ἄλλος, ἐπίσης εὐγενής στήν καταγωγή ἀλλά καί πιστός χριστιανός, διοικητής τῆς στρατιᾶς τοῦ Ἰλλυρικοῦ, ὑπέφερε ἀπό ἀνυπόφορη γαστρορραγία. Ὄταν ἡ ἐπιστήμη εἶχε πεῖ τήν τελευταία της λέξη, ὁ διοικητής αὐτός ζήτησε νά τόν πᾶνε *«στόν οἶκο τοῦ προστάτη τῆς πόλεως»* τους, ἐννοώντας τό ναό τοῦ ἁγίου Δημητρίου. Πράγμα πού φυσικά ἔγινε ἀμέσως. Εἶναι χαρακτηριστικό ἕνα σχετικό ἀπόσπασμα πού ἀναφέρει στό Α΄ βιβλίο τῶν θαυμάτων ὁ Ἰωάννης, ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης: *«Ἐκεῖνον πού δέν μπόρεσαν καθόλου νά ὠφελίσουν ὁ πλοῦτος, ἡ καταγωγή, τά βοηθήματα, ἡ ἰατρική, τό πλῆθος τῶν φυλαχτῶν (γιατί οὔτε αὐτά παρέλειψαν οἱ συγγενεῖς του) αὐτόν τόν ἔκανε ὑγιή καί δυνατό σέ ἐλάχιστο χρόνο, ὄχι μόνο σωματικά ἀλλά καί ψυχικά, ὁ μιμητής τοῦ Κυρίου του, ὁ πραγματι σωζοπολίτης καί ὑπερένδοξος ἀθλοφόρος τοῦ Ὁ ἅγιος Λοῦπος Χριστοῦ Δημίτριος»*.

i Κάποτε χτύπησε τή Θεσσαλονίκη καί τίς γύρω περιοχές μιά φοβερή ἀρρώστια, μέ ἀποτέλεσμα νά πεθαίνουν νήπια, παιδιά καί ὄριμοι ἄντρες, ἐνῶ «ἐξαιροῦνταν οἱ πιασμένοι ἀπό βαθιά γεράματα»! γιατί σκοπός τῆς μάστιγας αὐτῆς ἦταν νά μετανοήσουν οἱ ἄνθρωποι πού εἶχαν ξεφύγει ἀπό τό δρόμο τοῦ Θεοῦ. Ἔτσι, ὅταν οἱ χριστιανοί κατέφυγαν στούς ναούς καί κυρίως τοῦ ἁγίου Δημητρίου, φάνηκε καί τό μέγεθος τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Θεοῦ καί ἡ μεσιτεία τοῦ μεγαλομάρτυρα: Ὅσους ἐπισκεπτόταν ὁ ἅγιος τή νύχτα, τό πρωί γίνονταν καλά· ὅσους ξεπερνοῦσε κατά τίς ἐπισκέψεις του στόν ὕπνο τους, ἤ ἔφευγαν ἀμέσως ἀπό τή ζωή ἤ μετά ἀπό πολύ καιρό, πάλι μετά ἀπό εὐσπλαχνία τοῦ Ἁγίου, ἐνῶ κανένας ἀπ' τοὺς πιστοὺς πού εἶχαν καταφύγει στό ναό του δέν κόλλησε τήν ἀρρώστια. (Ὁ Ἰωάννης, ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης, πού ἐξιστορεῖ τό θαῦμα, ἀπαντᾷ μέ πειστικό τρόπο στό ἐρώτημα τῶν συγχρόνων του: «Πῶς μᾶς πείθεις ὅτι αὐτά τά ἔκανε ὁ ὑπερένδοξος Δημήτριος;». Ὁ χῶρος δέν ἐπιτρέπει τήν ἀνάπτυξή του).

i Ὁ ἴδιος ἀρχιεπίσκοπος περιγράφει λεπτομερῶς:

✓ Τή θεραπεία ἑνός δαιμονιζόμενου, πού εἶχε γίνει «νεωσί» (πρόσφατα).

✓ Τήν μέ θαυματουργικό τρόπο παρακώλυση γιά νά μή σταλεῖ τεμάχιο λειψάνου τοῦ Ἁγίου στόν αὐτοκράτορα Μαυρίκιο (582-602) πού τό εἶχε ζητήσῃ ὡς βοήθειά του στόν πόλεμο.

✓ Τήν παρακώλυση τοῦ ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης Εὐσεβίου (περίπου 590-610) ἀπό τήν ἐκτέλεση τῆς ἀπόφασής του νά λιώσει τόν ἀσημένιο ἀρχιερατικό θρόνο ὥστε μέ τό ὑλικό του νά φιλοτεχνηθεῖ τό κιβώριο τοῦ μεγαλομάρτυρα. Τήν ποσότητα τοῦ ἀσημιοῦ πρόσφερε –μετά ἀπό ὑπόδειξη τοῦ Ἁγίου– ἕνας χριστιανός μέ τ' ὄνομα Μηνάς.

✓ Τήν τιμωρία τοῦ νεωκόρου Ὀνησιφόρου –γιά σωφρονισμό– ἐπειδή ἔσβηνε γρήγορα τά μεγάλα κεριά πού ἄναβαν στό κιβώριο τοῦ Ἁγίου οἱ χριστιανοί, νομίζοντας ὅτι ἔκανε οἰκονομία γιά λογαριασμό τοῦ ναοῦ. Ὁ μεγαλομάρτυρας ἐμφανίστηκε στόν ὕπνο του, τοῦ ὑπέδειξε ὅτι αὐτό πού κάνει δέν τοῦ ἀρέσει, διότι *«τό κερὶ πού προσφέρεται ὅσο καίει τόσο ὑποκινεῖ τούς ἁγίους νά πρεσβεύουν γιά τόν χριστιανό πού τό ἄναψε»*, κι ὅταν ὁ Ὀνησιφόρος ἀποπειράθηκε νά ἐπαναλάβει τήν πράξη του, ὁ Δημήτριος τοῦ φώναξε τόσο δυνατά *«πάλι τά ἴδια;»* πού ὁ νεωκόρος πετάχτηκε ἔξω ἀπό τίς θύρες τοῦ κιβωρίου ἄπνοος καί ἄφωνος, σά νεκρός, μέχρι πού συνῆλθε μετανοημένος.

✓ Τή σωτηρία τῆς Θεσσαλονίκης ἀπό μεγάλη πείνα πού ἔπασσε στους κατοίκους της μετά τήν ἀποτυχημένη πολιορκία τῆς πόλης ἀπό τούς Ἀβαροσλάβους τό ἔτος 597. Ὁ ἅγιος Δημήτριος ἐμφανίστηκε σέ κάποιον πλοιοκτήτη πού λεγόταν Στέφανος κι ἦταν ἔτοιμος νά ὀδηγήσει τό φορτωμένο μέ σιτάρι μεγάλο πλοῖο του ἀπό τή Χίο στήν Κωνσταντινούπολη. Τόν ἔπεισε νά πλεύσει στή Θεσσαλονίκη γιά νά σωθοῦν οἱ κάτοικοί της πού λιμοκτονοῦσαν. Πράγμα πού ἔγινε! Γύρω στό ἔτος 610 ἔσωσε καί πάλι μέ θαυμαστή παρέμβασή του τήν πόλη του ἀπό νέα πείνα πού τή μάστιζε, πείθοντας πολλούς караβοκύρηδες νά καταπλεύσουν στό λιμάνι της μέ ποικιλία ἐμπορευμάτων καί τροφίμων, ἐνῶ ἄλλος ἦταν ἀρχικά ὁ προορισμός τους.

✓ Τή διάσωση ἀπό ἀρπαγές τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου, ὅταν λόγω ἐμπρησμοῦ τοῦ κιβωρίου τήν ἡμέρα τῆς πανήγυρής του (26 Ὀκτωβρίου) ὁ μεγαλομάρτυρας ἀπέτρεψε τό ἀνοσιούργημα τοῦτο καί μέ ὄργανό του τόν διευθυντή τῆς στρατιᾶς τῶν ὑπάρχων τοῦ Ἰλλυρικοῦ, ἔστειλε ὅλους τούς νέους καί ἄντρες στά τεῖχη τῆς πόλης γιά ν' ἀποκρούσουν τούς Σκλαβηνοὺς πού χωρίς νά τό ἤξερε ὁ ὑπαρχος ἐρχόταν γιά νά ἐπιτεθοῦν κατά τῆς Θεσσαλονίκης.

✓ Ἄλλες μαρτυρημένες θαυματουργικές ἐπεμ-

βάσεις τοῦ μεγαλομάρτυρα Δημητρίου εἶναι ἡ θεραπεία ἑνός Θεσσαλονικέα πού μεταβαίνοντας στήν Κωνσταντινούπολη ἀρρώστησε καί ἔχασε τό φῶς του, καθώς καί ἄλλου τυφλοῦ ἀπό τήν Ἀδριανούπολη, οἱ ὁποῖοι ἀνέβλεψαν. Ἡ προστασία Ἰταλῶν προσκυνητῶν (στίς ἀρχές τοῦ 10ου αἰώνα) ἀπό τοὺς Σαρακηνούς πού εἶχαν ἀλώσει τή Θεσσαλονίκη. Ἡ θεραπεία ἑνός πολύ βαριά ἀρρώστου, πού κείτονταν παράλυτος. Ἡ ἐμφάνισή του σέ γεωργό τοῦ χωριοῦ Δρακοντία τῆς Καππαδοκίας καί ἡ ἀποκάλυψη ὅτι στό σημεῖο πού ἐτοιμαζόταν νά φτιάξει ἀλώνι ὑπῆρχε παλαιότερα ναός του, πράγμα πού ἐπιβεβαιώθηκε ὅταν οἱ χριστιανοί τοῦ χωριοῦ ἔσκαψαν καί βρῆκαν τά θεμέλιά του.

10. Πολιοῦχος τῆς Θεσσαλονίκης

Σ διαίτερη τιμή ἀπονέμεται στό μεγαλομάρτυρα Δημήτριο ὡς πολιοῦχο τῆς Θεσσαλονίκης. Ἰδιότητα πού στό διάβα τῶν αἰώνων ἐπιβεβαιώθηκε ἀπό πολλές σωτήριες ἐπεμβάσεις του. Δίκαια λοιπόν οἱ ὑμνογράφοι, ἐγκωμιστές καί βιογράφοι - συναξαριστές τόν χαρακτηρίζουν «ἀρχέτυπον ἀρετῆς καί φιλοπατρίας», «σωσίπατριν», «ὑπέρμαχον», «φιλόπολιν», «πάτρωνα καί σωτήρα τῆς πόλεως».

Πολλοί και αρκετές φορές τόν είδαν πάνω στα κάστρα ως απλό στρατιώτη ή ως καβαλάρη να πολεμά τους έχθρους, ή να περπατά πάνω στα κύματα και να καταποντίζει τα καράβια των αντιπάλων, σώζοντας την πόλη.

i Τό έτος 597 ή Θεσσαλονίκη πολιορκήθηκε από τους Σλάβους, με τη συνεργία των Σκλαβινών, με τόσο πολύ στρατό «πού ήταν ο μεγαλύτερος πού εμφανίστηκε» ποτέ στην πόλη. Ήδη όπου στρατοπέδευαν αφάνιζαν πηγές, καλλιέργειες, ανθρώπους και τό βίος τους. Χαράματα της 23ης Σεπτεμβρίου έκαναν την πρώτη επίθεσή τους στα τείχη. Τότε λοιπόν εμφανίστηκε «*όχι πλέον μέ νοερή επισκίαση αλλά μέ οφθαλμοφανή ενέργεια σέ σχήμα όπλίτη επάνω στό τείχος*» ο άγιος Δημήτριος. Καί χτύπησε μέ τη λόγχη του τόν πρώτο βάρβαρο επιδρομέα, ο όποιος είχε ήδη σκαρφαλώσει μέ ειδική σκάλα ως επάνω στην έπαλξη. Πέφτοντας αυτός συμπαρέσυρε και όσους τόν ακολουθοΰσαν στην ίδια σκάλα. Οί βάρβαροι πού είδαν τό γεγονός καταλήφθηκαν από δειλία και απομακρύνθηκαν από τό τείχος. Στο μεταξύ όμως όλοι οί στρατιώτες και φρουροί της πόλης έσπευσαν στίς επάλξεις τους, γιατί ως τότε δέν ήξεραν ότι ο έχθρός είχε φτάσει στη Θεσσαλονίκη, επειδή –κατά τίς πληροφορίες– τόν περίμεναν 3-4 ημέρες άργότερα.

Μπροστά στό μέγα πλῆθος τῶν βάρβαρων πολιορκητῶν οἱ σχετικά λίγοι φρουροί καί ὑπερασπιστές τῆς πόλης, καθῶς καί ὁ λαός, ἔχασαν τό θάρρος τους καί τήν ἐλπίδα ὅτι μποροῦν νά σωθοῦν. Τότε λοιπόν ὁ ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης Εὐσέβιος ἀπεκάλυψε μία ὄπτασία πού εἶχε δεῖ στόν ὕπνο του ὀκτώ ἢ δέκα μέρες νωρίτερα ἀπό τήν πολιορκία. Ἦταν, λέει, στό θέατρο –ἀποροῦσε κι ὁ ἴδιος πῶς βρέθηκε σέ τόπο ἀκατάλληλο γιά τήν ιδιότητά του– ὅταν ἐμφανίστηκε μπροστά του ἕνας τραγωδός, πού τοῦ εἶπε· «μείνε ἐδῶ, γιατί ἔχω νά ἐκτραγωδήσω ἐσένα καί τή θυγατέρα σου». Ὁ Εὐσέβιος τοῦ εἶπε· «μή κάνεις τόν κόπο· διότι ἐγώ οὔτε θυγατέρα ἔχω, οὔτε γιά μένα ἔχεις νά ἐκτραγωδήσεις τίποτα». Ὁ τραγωδός ἐπέμενε· «καί θυγατέρα ἔχεις, καί μάλιστα πολύτεκνη, καί μαζί μ' αὐτήν πρέπει κι ἐσένα νά ἐκτραγωδήσω».

Τότε ὁ ἀρχιεπίσκοπος κατάλαβε ὅτι ὡς θυγατέρα του ἐννοῦσε τή Θεσσαλονίκη. Καί φωνάζοντας δυνατά εἶπε στόν τραγωδό· «γιά τόν Θεό, νά μὴν ἐκτραγωδήσεις οὔτε ἐμένα, οὔτε τή θυγατέρα μου πού λές». Ὁ τραγωδός ἐπέμενε, τό ἴδιο καί ὁ Εὐσέβιος, ὥσπου ξαφνικά ὁ πρῶτος ἐξαφανίστηκε ἀπό τή σκηνή. Ὅταν ξύπνησε, συνειδητοποίησε ὅτι τό ὄνειρο ἦταν μιά προειδοποίηση γιά ἐπερχόμενο μεγάλο κακό. Ἐτσι λοιπόν παρακαλοῦσε τόν Θεό ν'

ἀπομακρύνει τή συμφορά. Ὄταν μάλιστα πολιορκήθηκε ἡ πόλις ἀπό τόσους βαρβάρους κατάλαβε ὅτι αὐτό ἤθελε νά ἐκτραγωδήσει ὁ ἠθοποιός.

Ὁ πολιοῦχος ὄμως Δημήτριος ἔκανε τό θαῦμα του: Συμπαρέταξε στά τείχη καί τά κάστρα ἀμέτροπτο πλῆθος ἀγνωστων ἀντρῶν «*πού κανένας πολίτης δέν εἶχε δεῖ ποτέ*». Ἦταν φανερό ὅτι δέν ἐπρόκειτο γιά τίποτα ἄλλο παρά γιά θαυμαστή ἐπέμβασή του, πού ἐνίσχυσε τό φρόνημα τῶν Θεσσαλονικέων καί ἔσπειρε τό φόβο στούς ἀντιπάλους. Τό ἴδιο ἔκανε καί τήν ὄγδοη ἡμέρα τῆς πολιορκίας, ὅταν –κατά τήν ὁμολογία στρατιωτῶν τοῦ ἐχθροῦ– ἐπιτέθηκε στό στρατόπεδό τους καί τοὺς διασκόρπισε: «*Ὡς ἀρχηγό τοῦ στρατοῦ, εἶπαν ἐκεῖνοι, εἶδαμε ἕναν ἄντρα ξανθό καί λαμπρό, καβάλα σ' ἕνα ἄλογο. Φοροῦσε λευκό ἱμάτιο*». Ἦταν ὁ ἅγιος Δημήτριος. Ἡ πόλις σώθηκε.

Μέ τήν πολιορκία αὐτή συνδέεται καί τό θαυμαστό γεγονός τῆς ὀπτασίας τῶν ἀγγέλων πού συνέβη τήν τρίτη μέρα τῆς πολιορκίας καί περιγράφεται λεπτομερῶς στό 15ο κεφάλαιο τῶν Θαυμάτων τοῦ ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης Ἰωάννου.

i Τό ἔτος 615, στά χρόνια τῆς βασιλείας τοῦ Ἡράκλειου, μετά ἀπό πολλές ἄλλες ἐπιτυχίες τους οἱ Σκλαβηνοί πολιορκήσαν τή Θεσσαλο-

νίκη. Μέ θαυματουργική πάλι επέμβαση τοῦ μεγαλομάρτυρα Δημητρίου ἀποκρούστηκαν καί ἡ θεοφρούρητη πόλη διασώθηκε. Δύο χρόνια ἀργότερα ἔκανε ἐπιδρομή ἐναντίον της καί ὁ χαγάνος, ἀρχηγός τῶν Ἀβάρων. Κι αὐτός ἀποκρούστηκε καί σώθηκε ἡ Θεσσαλονίκη μέ τήν επέμβαση καί πάλι τοῦ Δημητρίου.

i Ἀφοῦ σώθηκε ἡ πόλη ἀπό τοὺς δύο αὐτοὺς ἐχθρούς, ἐπλήγη ἀπό μεγάλους σεισμούς πού ναί μὲν σώριασαν σέ ἐρείπια πολλές κατοικίες καί ἄλλα δημόσια κτίρια, ὅμως κανένας ἀπό τοὺς κατοίκους της δέν ἔχασε τή ζωή του. Γεγονός πού ὅλοι τό ἀπέδωσαν στόν πολιοῦχο τους ἅγιο.

Παραλείποντας, ἀπό ἔλλειψη χώρου, τήν ἀναφορά καί ἄλλων θαυμάτων πού ἀφοροῦν στή σωτηρία τῆς Θεσσαλονίκης κατά τήν περίοδο τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, ἐπισημαίνουμε ὅτι:

i Στίς 26 Ὀκτωβρίου τοῦ 1912 (ἐορτή τοῦ ἁγίου) ἀπελευθερώθηκε ἡ πόλη ἀπό τόν ὀθωμανικό ζυγό.

i Στίς 26 Ὀκτωβρίου τοῦ 1944 ἔφυγαν ἀπό τή Θεσσαλονίκη οἱ τελευταῖοι Γερμανοί στρατιῶτες (λήξη τῆς κατοχῆς της).

i Στίς 20 Ἰουνίου τοῦ 1987, ἡμέρα τοῦ μεγάλου σεισμοῦ στήν πόλη καί τήν περιοχή, ἐντοπίστηκαν στήν Ἰταλία τά ἱερά λείψανα τοῦ μεγαλομάρτυρα

(πού εἶχαν λαφυραγωγῆσει οἱ Σταυροφόροι) καί στίς 25 Ὀκτωβρίου τοῦ 1978 ἀνακομίστηκαν μέ τιμή καί εὐλάβεια καί ἐναποτέθηκαν στόν μεγαλοπρεπή ναό του, τό καύχημα τῆς πόλης καί τῆς Μακεδονίας.

11. Ἡ εἰκονογράφηση τοῦ Ἁγίου

Ἦ ἀμπολλες εἶναι οἱ ἀπεικονίσεις πού ἀφιερώνονται στό μεγαλομάρτυρα καί μυροβλύτη ἅγιο Δημήτριο σέ χειρόγραφους κώδικες, σέ φορητές εἰκόνες καί σέ τοιχογραφίες. Ἀπεικονίζουν τόν ἴδιο, ἤ σκηνές ἀπό τό βίο καί τό μαρτύριό του καί θαύματα θεραπείας, ἤ σωτηρίας τῆς Θεσσαλονίκης: Ἐνώπιον τοῦ Μαξιμιανοῦ, στή φυλακή, εὐλογώντας τό Νέστορα, δρακοντοκτόνος, ἐνῶ λογχίζεται, ἡ κοίμησή του κλπ. Ἰδιαίτερα ἀγαπητή στούς ἀγιογράφους εἶναι ἡ ἀπεικόνιση τοῦ Μαρτυρίου του, διότι αὐτό σχετίζεται καί μέ τό ἱαματικό μύρο, πράγμα πού τονίζεται πολύ καί στήν ὑμνολογία τῆς ἑορτῆς. Ἐπίσης ἡ παράστασή του ὡς στρατιωτικοῦ ἁγίου, πεζοῦ ἢ καβαλάρη μέ πλήρη πολεμική ἐξάρτυση. Ἡ εἰκόνα του ὡς ἔφιππου *«ἀγαπήθηκε περισσότερο, γιατί ἐνσαρκώνει τά ἑλληνικά ἰδεώδη τῆς παλικαριᾶς καί τῆς λεβεντιᾶς»*, ὅπως εὐστοχα παρατηρήθηκε.

Σέ μερικές εικόνες ζωγραφίζονται μαζί με τόν άγιο Γεώργιο, ώς μάρτυρες, ντυμένοι με πλούσιες πλουμιστές φορεσιές.

Σέ όλες τίς άπεικονίσεις του «ή έκφραση του προσώπου άποπνέει εϋγένεια καί ψυχική καλλιέργεια. Τό στοχαστικό του βλέμμα κοιτάζει πέρα από τόν κόσμο αυτό, βυθισμένο στους οϋράνιους όρίζοντες. Ο φωτοστέφανος πού περιβάλλει τό κεφάλι του εΐναι σύμβολο του άνέσπερου καί άδυτου φωτός, στό όποϊο τέρπεται ό άγιος».

Οί χριστιανοί πού τόσο πολύ εϋλαβούνται τήν ιερή μνήμη του καί τιμοϋν τό γενναϊο μαρτύριό του μέ ναούς, παρεκκλήσια, έξωκκλήσια καί προσκυνητάρια, όχι μόνο στην Έλλάδα αλλά καί σ' όλες τίς Όρθόδοξες Έκκλησίες, δέν θά πάψουν ποτέ νά τόν ίκετεύουν:

Φύλαττε τούς δούλους σου άθλητά, μάρτυς μυροβλύτα τούς τιμωντάς σε εϋσεβώς, καί ρϋσαι κινδύνων καί πάσης άλλης βλάβης, Δημήτριε τρισμάκαρ ταϊς ίκεσίαις σου. (Μεγαλυνάριον).